

ATLANTSAMMENSLUTNINGEN
– forum for sikkerhedspolitik

Atlant Brief

Beredskab – beredskabstankegang og strategi efter covid- 19 - kort

- af Rikke Bondesen & ansvarshavende
redaktør Lars Bangert Struwe

April 2020

Indhold

Hvorfor dette brief?

Covid-19 har bragt beredskab på dagsordenen. Dette brief forklarer beredskabets opbygning og viser, at man bør diskutere sektoransvar og strategi, for at sikre et mere effektivt og robust beredskab. Debatten bør tages nu, inden den næste krise rammer os.

Dette brief anbefaler 2 ting:

- Skabe en generel beredskabstankegang i befolkningen – det vil give en større robusthed og forståelse under en krise.
- Etablere en stab under f.eks. Statsministeriet, der skal sikre den strategiske planlægning og etablering af planer på tværs af sektorer.

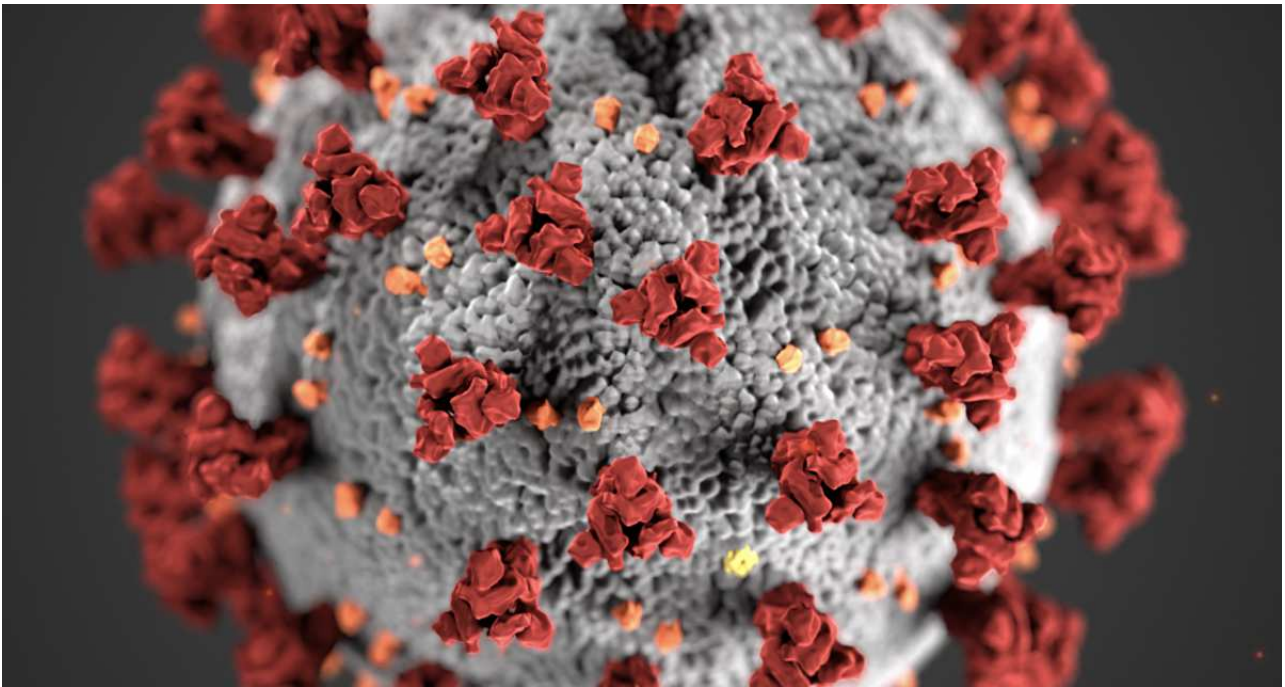
Indhold:

- Indledning
- Beredskabstankegang – inspiration fra Norge, Sverige og Finland
- Beredskabsplanlægning
- Det statslige beredskab
- Det regionale beredskab
- Det kommunale beredskab
- Det private beredskab
- Det frivillige beredskab
- Udfordringer på forskellige niveauer
- Sektoransvar og strategi
- Mulige erfaringer fra covid-19-krisen
- Bedre strategisk overblik – og en stærkere rustet befolkning
- Noter

Lars Bangert Struwe

Generalsekretær, ph.d.

Indledning

Covid-19 har bragt beredskab på dagsordenen. Der kan uddrages læringspunkter for at sikre et mere effektivt og robust beredskab. Debatten bør tages nu, inden den næste krise rammer os.

Det danske beredskab er udfordret af covid-19-pandemien, idet den både udfolder sig over lang tid og i hele verden. Danmark har ikke i mange år været ramt af en krise, hvor hele landet blev ramt i lang tid.

Vi har haft en række mindre kriser gennem de seneste 20 år såsom storme, terror og tegningskrise. De har alle været kendetegnet ved begrænsninger i såvel tid som rum. Den eneste meget store nyere krise har været den økonomiske krise, der dog ikke trak veksler på beredskabet. Dansk beredskabsplanlægning har siden Den Kolde Krig således kunnet håndtere alle disse kriser, men spørgsmålet er, om man er endt med at dimensionere krisestyring og krisehåndtering i forhold til disse mindre kriser.

Efter lang tid i skyggen har covid-19 bragt beredskabet frem i lyset. Alle danskere er med ét underlagt krisehåndtering og beredskab. En situation, der åbner øjnene op for de mange mekanikker, som igangsættes for at sikre Danmark. Der foregår et stort arbejde bag kulisserne, hvor kun en brøkdel af arbejdet kan mærkes af befolkningen. Det gælder navnlig de omfattende tiltag fra regeringen.

Indledning

Krisestyring og beredskab associeres ofte med forsvar, brandvæsen og politi, men ansvaret er spredt over mange myndigheder og niveauer. Der er tale om et fælles ansvar, hvor tværsektoralt arbejde er essentielt for at bevare overblikket.

Det danske beredskab er således ikke en et-strengt struktur, men udgøres af en lang række af myndigheder, der arbejder efter forskellige principper og på mange niveauer.^[1] Derved er der også risiko for, at det kan gøre beredskabet mindre effektivt.

I skrivende stund er vi midt i covid-19-krisen, men vi skal allerede nu gøre os klar til den næste krise, der meget vel kan være en helt anden type af krise. Det er derfor relevant at tænke innovativt og inddrage inspiration fra udlandet - særligt, når håndteringen af beredskabet og borgerinklusion i vores nabolande Norge og Sverige er langt anderledes end i Danmark.

Det er vigtigt, at beredskabet kan samarbejde og blive aktiveret på en effektiv måde. Nye trusler kræver, at man overvejer den vante tilgang og metoder. I dag er truslerne komplekse, og befolkningen skal inddrages, således at vi kan tage vare på os selv i krisesituationer.

Beredskabstankegang – inspiration fra Norge, Sverige og Finland

Beredskabsstyrelsen definerer en beredskabshændelse som en hændelse, der *"...ikke kan håndteres ved hjælp af almindelige ressourcer og procedurer."*[2] Der har i lang tid ikke været en hændelse, der har truet beredskabets kapacitet eller danskernes velfærd. Det er imidlertid ikke en garant for, at den danske beredskabstankegang og beredskabsorganisering nødvendigvis er den mest effektive måde at håndtere beredskabet på.

Beredskabstankegangen i Danmark afviger fra beredskabstankegangen i vores nabolande, Norge[3], Sverige[4] og Finland. Man kan naturligvis ikke sammenligne forholdet 1:1; f.eks. er Sverige og Finland ikke medlemmer af NATO; og Norge, Sverige og Finland har langt større afstande og barskere terræn, end Danmark har.

I Norge, Sverige og Finland arbejder man med borgerinklusion – et relativt uset fænomen i Danmark. Borgerinklusion gør borgere modstandsdygtige og handlekraftige. Befolkningerne i Norge og Sverige er blevet tildelt en beredskabsbrochure, som giver dem den nødvendige information om foranstaltningerne, de forventes at opretholde til daglig. Det inkluderer de forventede handlemønstre ved en ekstraordinær hændelse. Udsendelsen af brochurerne hænger sammen med omskiftelige trusler og konsekvenser, der i højere grad bliver u håndgribelige. Det er umuligt at forudsige, hvor omfattende konsekvenser en hændelse, der rammer landet, kan have.

Beredskabstankegang – inspiration fra Norge, Sverige og Finland

I Finland ønsker man, at alle borgere har en beredskabstankegang, så borgerne kan støtte samfundet: *“Emergency planning by individuals forms part of society's resilience. Every person should be prepared for all types of emergencies, such as disruptions to the electricity supply or telecommunications connections.”*[5]

I Finland har man endvidere en tankegang om, at man skal kunne klare sig selv, og at man skal være uafhængig af det internationale marked i tilfælde af en katastrofe.[6] Man har derfor i Finland opbygget lagre af f.eks. medicinsk udstyr. Dette sker i rammen af Försörjningsberedskapscentralen/ Huoltovarmuuskeskus, der i skrivende stund har åbnet de finske lagre med bl.a. værnemidler. De finske lagre er ikke kun baseret på en koldkrigstankegang, men er det direkte resultat af Finlands analyser af influenza-pandemien i 2009. Finland har således en beredskabstankegang, hvor man både involverer befolkningen, og hvor man skaber en robusthed i samfundet i form af f.eks. lagre.

Danmark er godt dækket af telekommunikation og internet, hvilket gør beredskabsindsatsen robust og agil, da de relevante enheder løbende kan kommunikere internt samt rådgive borgerne. Dog gør det også systemet sårbart. Systemet er betinget af telekommunikation, og hvis det sættes ud af kraft som følge af et angreb eller en katastrofe, ville det markant besværliggøre eller i værste fald umuliggøre kommunikationen til befolkningen. Et eksempel herpå er, at politiet under corona-krisen via SMS udsendte en advarsel til borgere med registreret mobiltelefonnummer. Advarslen kom ikke ud til alle med det samme, idet der var en udsendelsesforsinkelse på op mod 24 timer.[6]

En beredskabstankegang er nødvendig for myndighederne, virksomhederne og for befolkningen, der hver især skal vide, hvordan de skal agere, og hvilke forholdsregler der skal tages, inden en hændelse udfolder sig. Er dette på plads, vil det give et robust og modstandsdygtigt samfund.

Beredskabsplanlægning

Der er forskellige grundlæggende principper for beredskabsplanlægning i Danmark:

- Sektoransvarsprincippet.
- Lighedsprincippet.
- Handlingsprincippet.
- Nærhedsprincippet.
- Samarbejdsprincippet.[8]

Sektoransvarsprincippet giver alle sektorer ansvar for opretholdelse af egen sikkerhed. Det gælder alt fra den daglige drift til beredskabsplaner og videreførelsesstrategier. Beredskabet varetages derfor af dem, der til daglig har ansvaret, og som er fortrolig med enheden samt opmærksom på løbende ændringer. Beredskabslovens § 24 fastsætter ministrenes ansvar for et forsvarligt beredskab i egen sektor; derfor skal ministrene blandt andet identificere kritiske funktioner og opgaver samt hvilke af disse, der skal videreføres under en hændelse[9].

Lighedsprincippet sikrer, at virksomheder og sektorer under en krisesituation gennemfører deres arbejde og procedurer i lighed med normalt tilstanden for derved at sikre mindst mulige udsving i arbejdsprocesser og produktion.

Nærhedsprincippet skal sikre, at hændelser løses tæt på befolkningen og på laveste niveau. Det er et princip, der fungerer samtidig med *handlingsprincippet*, som sikrer, at hvis behovet for indsatsen er uklar, da etableres der hellere et for højt beredskab, end der måske var behov for.

For at disse principper skal fungere, er der ét bærende princip: samarbejde. *Samarbejdsprincippet* skal benyttes, så alle beredskabsenheder og myndigheder kan koordinere på tværs, og hvorved planerne udarbejdet i hver sektor kan integreres med andre sektorer.

På trods af niveauadskillelsen og principperne, som beredskabet skal rette ind efter, så har regeringen det overordnede ansvar. Regeringen skal nedsætte et sikkerhedsudvalg, der kan træffe strategiske og politiske beslutninger. Der skal også nedsættes et embedsmandsudvalg, der skal rådgive sikkerhedsudvalget.[10]

Beredskabsplanlægning

Beredskabsstyrelsen er en del af det statslige beredskab. Beredskabsstyrelsen arbejder bl.a. med forebyggelse og afhjælpning af katastrofer og ulykker samt udfører opgaver ved nationale og internationale assistancer, ekspertberedskaber, uddannelse, brandforebyggelse, beredskabsudvikling og krisestyring.[11]

Beredskabsstyrelsen skitserer med *Retningslinjer for Krisestyring* hvilke niveauer og principper der udgør grunden for krisehåndtering i Danmark. Udgivelsen søger at påvirke myndigheder samt private til at inddrage krisehåndtering i deres virke og være sektoransvaret bevidst.[12]

Beredskabsstyrelsen har i høj grad satset på, at vejledninger til offentligheden er tilgængelige via Beredskabsstyrelsens hjemmeside. Imidlertid må man spørge om, om materialet er tilgængeligt for offentligheden ved en større hændelse såsom strømsvigt, oversvømmelser, cyberangreb, krise udløst af hybridangreb eller nedbrud af telekommunikation. Her afviger Beredskabsstyrelsen markant fra deres nordiske kolleger, der udsender skriftligt materiale, da de ikke stoler på, at man under en krise nødvendigvis har adgang til netbaserede anbefalinger.[13][14]

Det statslige beredskab

Store og nationalt-omfattende hændelser fordrer et overblik og generelle instrukser på alle niveauer. Når det kommunale beredskab står overfor en hændelse, som overskrider deres ekspertise, mandskab eller materiel, kan det statslige beredskab, kendt som Beredskabsstyrelsen, udøve assistance fra et af deres seks centre.

Det statslige beredskab kan støtte med materiel, specialudstyr og mandskab samt specialiserede enheder inden for bl.a. HazMat-beredskab^[15], som er det kemiske beredskab. Beredskabet kan assistere ved mange typer hændelser af enten naturlig eller menneskelig opkomst. Naturskabte hændelser kan indebære markbrande og oversvømmelser, hvorimod menneskeskabte hændelser i højere grad omfatter miljøforurening, togulykker, terror m.m. Beredskabsstyrelsen har blandt andet faciliteter, der kan opsættes som støtte til myndigheder. Den mulighed anvendes under covid-19-krisen, hvor Beredskabsstyrelsen har opsat faciliteter ved blandt andet Nordsjællands Hospital, Helsingør Havn og Øresundsbroen.

Politiet kan også anmode om støtte fra forsvaret og hjemmeværnet til løsningen af store operationer. Selvom forsvaret yder assistance til politiet, er de allokerede enheder under denne indsats ikke tillagt samme beføjelser som politiet. Hvis der er behov for, at forsvaret har samme beføjelser som politiet, kræver det godkendelse fra Forsvarsministeriet og Justitsministeriet.^[16]

En hændelse kræver som regel assistance fra sundhedsberedskabet, og under en ekstraordinær hændelse vil Sundhedsstyrelsen være øverste myndighed i den sundhedsfaglige indsats, idet Sundhedsstyrelsen løbende udstikker retningslinjer til lavere niveauer. Sundhedsberedskabet består af sygehusberedskabet, den præhospitale indsats, et lægemiddelberedskab og den primære sundhedssektor. ^[17]

Det statslige beredskab

Faktaboks: *Hvad er en ekstraordinær hændelse?*

Begrebet er ofte benyttet i beredskabssammenhænge, men er en subjektiv konstellation. Det betyder at det ikke er fast defineret hvilke hændelser, der kan rangere under den ekstraordinære hændelse. I stedet betegner det et stort område for hændelser, der rækker ud over normalbilledet og udfordre beredskabets kapacitet. Det kan indebære forsyningssvigt, pandemier, krig eller flere større hændelser der indtræffer samtidig.

Den præhospitale indsats skal sikre kapacitet til akut behandling uden for hospitalsmiljøet. Sygehusberedskabet omfatter kapaciteten på alle offentlige og private hospitaler. Den primære sundhedssektor varetages af praktiserende læger, social- og sundhedsassistenter, apoteker og lignende, der alle skal sikre lighedsprincippet og kunne videreføre daglige opgaver. For at disse funktioner kan fungere, oprettes lægemiddelsberedskabet, der har ansvar for at sikre blandt andet medicin til sygehusene. [18]

Opstår der en stor hændelse, er koordinering og vidensdeling nødvendig; derfor oprettes den Nationale Operative Stab (NOST).[19] I NOST er det rigspolitiet, der sidder for bordenden, der sammen med Politiets Efterretningstjeneste, Forsvarets Efterretningstjeneste, Beredskabsstyrelsen, Forsvarskommandoen og Udenrigsministeriet har faste pladser i NOST. Andre relevante enheder kan tilkaldes.[20] NOST skal sikre effektiv og koordineret respons, således at alle enheder i beredskabet samarbejder om indsatsen.

Det centrale operative kommunikationsberedskab (DOCK) iværksættes sideløbende med NOST, og er ansvarlig for kommunikation ved en hændelse[21]. For at NOST kan træffe beslutninger på et veloplyst grundlag og samtidig, sikre at udgående information er ensartet og retvisende, skal DOCK sikre indgående kommunikation.

Det regionale beredskab

Regionerne varetager i samarbejde med kommunerne det daglige arbejde i sundhedsvæsenet, ligesom regionerne sikrer, at der er kapacitet til at ekspandere den daglige indsats. For at sikre sundhedsvæsenets indsats i regionerne, udarbejder alle regioner en sundhedsberedskabsplan. Regionerne har også mulighed for at indgå aftaler med andre parter for at sikre beredskabet.[22]

Regionerne har ligeledes ansvar for at kunne yde kriseterapi og krisestøtte; dette indebærer bl.a. information til befolkningen om krisereaktioner samt oprettelse af evakuerings- og pårørendecenter. [23]

Under covid-19-krisen har alle regioner nedsat egen epidemikommission, der ledes af en politidirektør. Epidemikommissionen har til opgave at mindske smitte af farlige smitsomme sygdomme og hindre spredning i landet og udlandet.[24] Under covid-19-krisen er det ligeledes regionernes ansvar at sikre lægemidler, håndsprit, beklædning og transport til og fra karantæne.

Det kommunale beredskab

Kommunerne er ansvarlige for at sikre beredskabet i kommunen, og det er kommunalbestyrelsens ansvar at sikre, at kommunen kan yde en tilstrækkelig og forsvarlig indsats. Hvis det i kommunen vurderes, at der ikke er den nødvendige kapacitet, er det kommunalbestyrelsens pligt at sikre, at denne kapacitet forøges. [25]

Det kommunale beredskab skal sikre nærhedsprincippet, således at hændelser løses tæt på borgeren, idet det er det kommunale beredskab, som kender nærområdet og udfordringer. Det betyder, at kommunen også har ansvar for sikring af kritiske funktioner som vandforsyningen og kyster.

Kommunen skal ligeledes sikre sundhedsvæsenets beredskabsplanlægning og udarbejde sundhedsberedskabsplaner,[26] hvortil kommunerne skal kunne bidrage med krisestøttende beredskab og social assistance. [27]

Det kommunale beredskab kan varetages af de enkelte kommuner eller af flere kommuner, der har slået sig sammen. Beredskabet skal dog fortsat dimensioneres efter lokale udfordringer og tage højde for alt fra oversvømmelser til risikovirkninger.

Det kommunale beredskab

Det kommunale beredskab tilhører én af de 12 politikredse i Danmark. Hvis en stor hændelse opstår, indkaldes den lokale beredskabsstab (LBS), hvor kommuner og ansvarshavende for kritiske funktioner skal være repræsenteret. LBS skaber overblik over situationen og koordinerer indsatsen. Oprettes NOST, vil LBS for at danne overblik i lokalområdet og viderebringe dette til operationscentret i NOST blive oprettet.

Der er en robusthed i det kommunale beredskab "... i forhold til de hændelser, beredskaberne har stået over for de seneste år..." [28] Forsvarsministeriet påpeger imidlertid, at der er dog mulighed for at "... øge robustheden af det samlede redningsberedskab. Det kan ske ved udvikling af det tværgående samarbejde mellem de kommunale redningsberedskaber og mellem stat og kommune." [29]

Det private beredskab

Beredskabet fastsætter også krav til den private sektor - specifikt for bevillingspligtige virksomheder og elforsyningsvirksomheder, der varetages af Energinet.[30] Ministeren for egen sektor kan derudover pålægge offentlige og private virksomheder samt institutioner at bidrage til planlægning eller udførelsen af opgaver inden for den civile sektor - det kræver dog yderligere lovgivning. [31]

I en beredskabssituation skal privathospitalerne indgå på lige fod med offentlige hospitaler; derfor foreskriver sundhedslovens § 210, stk. 3, også, at privathospitalerne under en beredskabssituation er forpligtet til at stille udstyr til rådighed.

Gældende for alle virksomheder er, at et overordnet beredskab og beredskabsplanlægning kan afhjælpe kriser for virksomheden. Oplever en virksomhed it-nedbrud, vandforurening eller epidemi, er det essentielt for videreførelsen af virksomheden, at der er tænkt på beredskabet, og at der er udarbejdet strategier for de risici, som kan ramme. Det er et ledelsesansvar, at virksomheden sikrer sit lighedsprincip - altså sikre at kunne operere og løse kritiske opgaver, også under en større hændelse. [32]

Det frivillige beredskab

Under kriser vil en række frivillige til, der er organiseret på meget forskellig vis, træde til. Det drejer sig bl.a. om frivillige i rammen af Beredskabsstyrelsen, forsvarets reserve og hjemmeværnet samt de mange frivillige brandfolk i Danmark. Hos dem er der en klar beredskabstankegang kombineret med en vilje til at yde en særlig indsats til samfundet.

Til daglig udgør Marinehjemmeværnet, Dansk Søredningselskab, Kystredningstjenesten eksempler på, at civile yder en meget stor og vigtig indsats i det daglige beredskab til søs.

Beredskabstankegangen er det grundlæggende element i BorgerBeredskabet under Beredskabsforbundet. BorgerBeredskabet afholder gratis kurser for borgere, der vil lære at forebygge og håndtere ulykker og kritiske situationer.^[33] Tanken i Beredskabsforbundet er, at selvhjulpne borgere, som kan håndtere kritiske situationer, er med til at sikre, at redningsberedskabets ressourcer bliver anvendt, hvor der er mest behov for akut hjælp.

Der er således en beredskabstankegang til stede i det danske samfund, hvor frivillige arbejder med beredskab. Det trækkes der på dagligt - særligt på lokalt plan.

Det frivillige beredskab - Beredskabsforbundet

Beredskabsforbundet operer som en frivillig organisation hvor frivillige fra det kommunale og statslige beredskab (beredskabsstyrelsen) kan indgå i et socialt og fagligt miljø.[\[34\]](#) Forbundet udarbejder også undervisningsmateriale til befolkningen for at sikre den robuste borger og sprede viden omkring forebyggelse og håndtering af kritiske situationer.

Beredskabsforbundet tager udgangspunkt i at selvhjælpen skal kunne være fungerende i op til 72 timer, så redningsberedskabet kan prioritere indsatsen hvor den er mest nødvendig.[\[35\]](#) I kurserne der afholdes udarbejdes materiale så borgeren der har taget kurset bl.a. lærer at tage hånd om sig selv om andre i 72 timer, tilkalde hjælp og at samarbejde med beredskabet.[\[36\]](#)

Beredskabsforbundet er en frivillig organisation der samler frivillige fra det kommunale og statslige beredskab og hjælper med at erhverve frivillige. Beredskabsforbundet udarbejder også materiale og uddannelse til befolkningen for at forebygge ulykke og blive robuste.[\[37\]](#)

Udfordringer på forskellige niveauer

Rigsrevisionen og statsrevisorerne påpegede i 2014, at der var problemer med beredskabet. Statsrevisorerne angreb indirekte sektoransvarsprincippet, idet de i deres kommentar til beretningen om statens planlægning og koordinering af beredskabet for større ulykker og katastrofer skrev:

Rigsrevisionen og statsrevisorerne påpegede i 2014, at der var problemer med beredskabet. Statsrevisorerne angreb indirekte sektoransvarsprincippet, idet de i deres kommentar til beretningen om statens planlægning og koordinering af beredskabet for større ulykker og katastrofer skrev:

“Statsrevisorerne kritiserer, at hovedparten af de ministerier og styrelser, der har en mindre central rolle i beredskabet, ikke har overholdt beredskabsloven. Således har kun få af disse ministerier og styrelser en beredskabsplan og har øvet deres beredskab, til trods for at de fleste af ministerierne varetager samfundskritiske funktioner.”[38]

Beredskabsplanlægningen kræver en fælles forståelse for sektoransvarets betydning, således at alle enheder er klar over beredskabet, de forventes at opretholde. Statsrevisorerens ovenstående kommentar viser ganske tydeligt, at man i perioder ikke har haft den fornødne forståelse på statsligt niveau hos ministerier og deres underliggende styrelser.

Efterfølgende har Beredskabsstyrelsen fået yderligere adgang til informationer om statslige myndigheders beredskabsplaner for at sikre overblik. Ligeledes er der oprettet en kriseberedskabsgruppen til at koordinere beredskabsplanlægning på departement niveau. [39]

Udfordringer på forskellige niveauer

Planlægningen skal håndteres på mange niveauer og omfatte et stort differentiel af hændelser. Beredskabsplanerne skal spænde vidt. Planerne skal kunne håndtere den relative mindre krise på kommunalt plan og samtidig omfatte en national krise. En række af de offentliggjorte evalueringer af Beredskabsstyrelsen og politiets kriseøvelser viser en *"...Begrænset anvendelse af planer og procedurer..."*^[40]

Kriseøvelserne viser, at der er behov for en strategisk tænkning og brug af det allerede eksisterende planlægningsmateriale på de forskellige niveauer. Generelt viste en kriseøvelse i 2015, at der er behov for at:

"...Forankre udviklingen af myndighedernes krisestyringskapacitet på strategisk ledelsesniveau... Formulere tydelige krav og forventninger til myndighedernes krisestyringskapacitet... Fastlægge kompetencekrav og tilbyde uddannelsesmuligheder i forhold til nøglefunktioner i krisestyringssystemet ... Udvikle det nationale krisestyringssystemets evne til at håndtere sikkerhedspolitiske kriser..."^[41]

På lokalt/kommunalt plan skal man kunne håndtere så forskellige situationer som oversvømmelser, el-nedbrud og forurening af drikkevandet. Her er frivillige trådt til ved f.eks. oversvømmelser, og de frivillige har her udgjort en interessant ekstra faktor, der har givet støtte til det kommunale beredskab. Lokale borgere og virksomheder har gentagende gange vist deres værd, og de har hjulpet til ved store vandmængder.^[42] Det fungerer, men hvis vejrforholdene forsat bliver heftigere, så kræver det kommunal ansvarstagen for at sikre kysterne og derved beboerne i de kystnære områder. Inddrages frivillige som en fast bestanddel til støtte for kommunerne, kan de ikke længere benyttes som et es i ærmet ved den ekstraordinære hændelse - på det tidspunkt er deres kapacitet benyttet.

Det er krævende at skabe et robust kommunalt beredskab, der kan håndtere meget forskellige hændelser. De normale hændelser, som brand og redning tager sig af, håndteres man på daglig basis. Udfordringen ligger i de unormale hændelser, hvor man kan frygte, at man ikke har den fornødne øvelsesaktivitet og planlægning. Tidligere kriser såsom vandforureningen i Køge i 2007 viste i hvert fald nogle sårbarheder.

I private virksomheder er det forventet, at beredskabet indtænkes. Det forsøges udført gennem flere vejledninger fra Beredskabsstyrelsen. Covid-19-krisen tydeliggør, hvordan virksomheder også lider under epidemier, hvor de kan pålægges at nedlukke eller hjemsende medarbejdere.

Udfordringer på forskellige niveauer

I al hast har virksomhederne måttet tilpasse sig situationen. Man har udarbejdet planer for karantæne af medarbejdere fra risikozoner, hjemsendelser og hjemmearbejdspladser. Herved har virksomhederne kunnet videreføre deres virke med kortest mulig omstilling. Dette bør nu samles op og anvendes til udvikling af en beredskabstanke, således at man i fremtiden har planer klar, hvorved virksomheder er klar til at imødegå en ny krise.

I dag er langt de fleste virksomheder dybt afhængige af it. Et it-nedbrud kan derfor påvirke virksomheden i størrelser, der er helt uoverskuelige, og her har virksomheden ansvar for at sikre et beredskab herimod.

Af lov om Center for Cybersikkerheds § 3 fremgår det, at Center for Cybersikkerhed (CFCS) har til ansvar at analysere og bidrage til at imødegå sikkerhedshændelser hos tilsluttede myndigheder og virksomheder. Det udelukker imidlertid hjælp til myndigheder, regioner, kommuner og virksomheder, hvor CFCS ikke vurderer, at en tilslutning til netværket kan bidrage til informationssikkerhedsniveau i samfundet^[43]. Det giver to problemstillinger: Hvad er samfundsvigtige funktioner; og hvorfor er der ikke en central enhed, hvor virksomheder kan hente hjælp?

Samfundsvigtige funktioner bliver en individuel vurdering for CFCS; dette skaber ikke et overblik over samfundsvigtige funktioner. Samtidig kommer en efterspørgsel på en egentlig enhed, hvor "ikke-samfundsvigtige" myndigheder, regioner, kommuner og virksomheder kan søge hjælp ved et forestående hackerangreb. Det er implementeret i Israel, hvor der er oprettet en konkret cyberenhed med akutnummer, som private, virksomheder m.fl. kan hente hjælp fra i tilfælde af et cyberangreb^[44]. Tiltaget strider imod sektoransvarsprincippet, men kan samle ressourcerne om en central enhed.

Sektoransvar og strategi

Dansk beredskab er opbygget på tanken om sektoransvar, hvor hver sektor er ansvarlig for hændelser inden for sektorens område. I tilfælde af større hændelser skal der ske en koordinering mellem sektorerne. Denne sker typisk med de lokale beredskabsstabe (LBS), hvor man håndterer større hændelser. Politidirektøren sidder for bordenden, og koordinerer indsatsen. Det fungerer godt, og det er velafprøvet i dagligdagen.

Ser vi på dette med strategibegreber, så er indsættelsen af en politipatrulje ved et mindre færdselsuheld en taktisk indsættelse. Når man indsætter et eller flere udrykningstog fra brandvæsenet og enheder fra politiet eventuelt støttet af det regionale beredskab, befinder man sig på det operative niveau (når man anvender begreberne fra militær strategi). Denne indsættelse sker inden for en klart defineret geografisk og tidsmæssig ramme – som oftest taler man om timer eller højst dage – som det skete ved fyrværkeriulykken i Seest. Her varede indsatsen fire dage - fra den 3. til den 7. november 2004. Området var defineret, og man kunne udføre en målrettet indsættelse af taktiske enheder, hvorved man fik løst opgaven på operativt niveau.[45]

Der findes en række stabe såsom NOST eller IOS, der alle skal koordinere indsatsen i tilfælde af en national eller international krise. Ser vi en landsdækkende krise, hvor mange sektorer er ramt samtidigt og over lang tid, er sektoransvarsprincippet udfordret. Når der skal ske ikke blot en koordinering, men også en prioritering og mobilisering af samfundets ressourcer, ender man reelt med at mangle en myndighed, der har det nationalt strategiske (på engelsk kendt som Grand Strategy) ansvar.

Modsat afstedkommer sektoransvaret også, at nogle områder har flere beredskabsplaner dækkende samme risici. På sundhedsområdet er der således planer fra Sundhedsstyrelsen, regioner og kommuner; det medfører en inkonsistens for, hvad den konkrete plan egentlig er. Et eksempel herpå er Hillerød Hospital, der lukkede ned for operationer den 11. marts 2020, idet hospitalet fulgte regeringens henstillinger.[46] Imidlertid måtte man efter ordre fra Region Hovedstaden hurtigt genåbne hospitalet. Det kan med andre ord gøre planlægningen omstændelig, og muligvis udføres planerne ikke, idet retningslinjer fra Sundhedsstyrelsen kan stride imod de foreliggende planer på underliggende niveauer, som vil kræve en omstrukturering på lavere niveauer under hændelsesforløbet.

Sektoransvar og strategi

Beredskabet arbejder for at beskytte kritiske funktioner og kritisk infrastruktur, men der findes ikke en ensrettet tilgang for, hvad det indebærer. Problemet har Finland løst ved at udarbejde en liste over alle kritiske funktioner, virksomheder og myndigheder.[47] Det giver beredskabet og forsvaret et håndgribeligt værktøj at arbejde med i det forebyggende arbejde og under krisesituationer. Det kræver, at sektoransvaret lægges til side.

Blanding af sektoransvar og de forskellige niveauer gør, at man f.eks. ikke foretager en national risikobaseret dimensionering for det samlede redningsberedskab/statens beredskab. Man bør tilsikre, at der er de rette ressourcer og materiel til stede ved større komplekse scenarier som eks. terror, katastrofer og scenarier, som involverer flere kommuner/landsdele/sektorer.

Sektorer, som man i EU arbejder med som kritisk infrastruktur:

ENERGY

HEALTH

TRANSPORT

FINANCIAL

ICT

WATER

FOOD

**PUBLIC & LEGAL
ORDER AND
SAFETY**

**CHEMICAL &
NUCLEAR
INDUSTRY**

**SPACE AND
RESEARCH**

Mulige erfaringer fra covid-19

Covid-19-krisen viser, hvor omstillingsparat det danske samfund er, og at borgerne stoler på myndighederne. Sektorer, politikere, private virksomheder og befolkningen står sammen, og man har omstillet sig den nye virkelighed.

Folketinget har gennemført hastebehandling af lovgivning. Sundhedsberedskabet, Beredskabsstyrelsen og forsvaret er trådt sammen for at sikre en effektiv indsats, og hospitalerne har udnyttet vidensdeling ved eksempelvis drive-in-tests, der hurtigt blev implementeret på flere hospitaler, og her har Beredskabsstyrelsen blandt andet hjulpet med materiel. Ligeledes har de frivillige i hjemmeværnet støttet det civile samfund i en række forskellige sammenhænge - fra betjening af telefoncenter til løsning af bevogtningsopgaver.

Covid-19-krisen har bl.a. medført aftaler mellem forsvaret og Region Midtjylland om transport af patienter med forsvarets helikoptere.[48] Ligeledes er hastelovgivning med mulighed for at tvinge personer med symptomer på coronavirus og covid-19 til indlæggelse eller karantæne blevet vedtaget.

Problematikkerne befinder sig således ikke nødvendigvis i den egentlige indsats under covid-19-krisen, men i forberedelsen på denne. Det er en udvikling, der kan tyde på, at beredskabstankegangen ikke længere er tilstede, selv om Beredskabsstyrelsen i 2017 vurderede højvirulente sygdomme som en trussel med store konsekvenser for Danmark.[49]

Først i marts 2020 dannedes der hos Lægemiddelstyrelsen som følge af covid-19-krisen et samlet overblik over værnemidler og respiratorer. Hertil måtte man udvikle og oprette et it-system, der kan overvåge disse ressourcer. I samarbejde mellem Lægemiddelstyrelsen, Danske Regioner og Kommunernes Landsforening er der nu oprettet et nationalt logistikcenter.

Dette logistikcenter har ansvaret for at understøtte overvågning, distribution og omfordeling af kritisk medicinsk udstyr og værnemidler.[50] Danmark har hermed til dels skabt, hvad Finland opbyggede på baggrund af influenza-pandemien i 2009. Her oprettede man centrale lagre, således at man ikke blev sårbar på dette punkt, som tidligere beskrevet.

Mulige erfaringer fra covid-19

De små lagre af værnemidler til sundhedspersonale viste, hvor vigtigt og vanskelig tilgængelige værnemidlerne er, når en pandemi rammer, hvorved der skabes en stor international efterspørgsel på samme tid. Under covid-19-krisen er der oprettet kampagner som *Danmark hjælper Danmark*, og der er indgået aftale mellem Dansk Industri og Lægemiddelsstyrelsen om at udvikle et nationalt samarbejde, hvor dansk industriproduktion kan overgå til produktion af værnemidler.[51] Det er et samarbejde, som er opstået under covid-19-krisen, der har lært os, at mange sektorer og niveauer skal samarbejde i en krisesituation. Forsvarsministeriets indkøbere er f.eks. blevet udlånt til Region Hovedstaden, således at man kan skaffe værnemidler.[52] Tilsyneladende har der ikke på forhånd eksisteret aftaler mellem på den ene side sundhedsvæsenet og på den anden side universiteter, virksomheder og borgere med henblik på, at de kan omstille produktion og derved bidrage til krisehåndteringen.

Da covid-19-krisen ramte Danmark, skete der en stor omlægning af hospitalernes opgaveløsning og beredskab, hvor hospitalerne nu skulle indstille sig på denne meget smittende sygdom og gentænke det at drive hospital. Noget af det, der er fokus på, er hygiejne.[53] Gennem mange år har det været klart, at et sted mellem 7% og 10% af alle indlagte patienter under indlæggelse får en infektion.[54] Under en pandemi som corona-pandemien er det endogså meget problematisk. Derfor må man bl.a. have en indsats på hospitalerne, som gør, at den hygiejne, der nu præger hospitalerne, fortsætter og måske endda forbedres.

Bedre strategisk overblik – og stærkere rustet befolkning

Statsminister Mette Frederiksen meddelte tirsdag den 21. april i spørgetiden, at man ville se på kritisk infrastruktur i lyset af salget af Statens Serum instituts vaccineproduktion. En diskussion om, hvad kritisk infrastruktur er, vil være et godt udgangspunkt for en generel diskussion om beredskab.[55]

Covid-19-krisen har vist, at Danmark er omstillingsparat og må affinde sig med krisen, men også at der kan udvikles en række forbedringer. Befolkning og administration skal have en beredskabstankegang, så man er forberedt på fremtidige kriser - fra orkaner over terror til en ny pandemi.

Der er ikke i Danmark en strategisk kapacitet, der daglig – både når der er krise, og når der ikke er krise – har det nationale strategiske ansvar for det samlede beredskab på tværs af sektorer. Ansvaret er i dag uddelegeret til de enkelte sektorer. Rigsrevisionen og statsrevisorerne viste i deres undersøgelser i 2014 af beredskabet, at kun de centrale ministerier i form af Statsministeriet, Forsvarsministeriet og Justitsministeriet leverede de fornødne beredskabsplaner.

Under en krise som covid-19-krisen sker der en koordination af indsatsen. Dette fungerer, men man har måttet improvisere en del steder, hvor man, hvis man på forhånd havde arbejdet strategisk, havde haft planer, man kunne ty til.

Med andre ord mangler beredskabet en stabsfunktion, hvor man arbejder med problemløsning i scenarieform lang tid i forvejen; så der lægges planer på tværs af sektorer, ressourcer, borgere, industri, erhverv og forskning, der kan støtte kriseløsning, samt skabe den nødvendige lovgivning. I lov om det civile beredskab fra 1959 havde man et sekretariat, der fungerede direkte under Statsministeriet med denne type af opgaver samtidig med, at man havde – hvad vi i dag ville kalde - et sektoransvar.[56] Det må overvejes, om man i dag burde etablere et tilsvarende sekretariat i Statsministeriet, Indenrigsministeriet eller Finansministeriet, eller om man på dette punkt skulle overdrage ansvaret til Beredskabsstyrelsen.

En stabsfunktion under Statsministeriet, Indenrigsministeriet eller Finansministeriet ville hurtigt kunne levere de nødvendige input til beslutningstagerne om de midler og metoder, man har til rådighed, således at regeringen på et underbygget grundlag kan fastlægge en strategi.

Under kriser, der varer kort tid, eller som ikke involverer hele landet, fungerer sektoransvaret og den nuværende beredskabsorganisation, men covid-19-krisen viser, at man er udfordret, når krisen varer i lang tid, og når den involverer hele landet.

Bedre strategisk overblik – og stærkere rustet befolkning

Beredskabsstyrelsen har i sine risikoanalyser påpeget, at vi kan se frem til en række hændelsestyper, der vil ramme hele Danmark, og som kan få alvorlige konsekvenser for det samlede danske samfund. Imidlertid synes det som om, at de enkelte sektorer og de forskellige niveauer fra det statslige over det regionale til det kommunale niveau ikke har taget dette til sig.

Sektoransvaret har indbyggede problematikker, der forhindrer én overordnet myndighed. Sektoransvarsprincippet stiller krav til samarbejdsprincippet, hvorved sektorerne kan koordinere, hvad de enkelte sektorer har til rådighed. Manglende koordinering myndighederne imellem og mellem privat erhvervsliv og myndigheder giver udfordringer med at skabe overblik og inddrage virksomhederne i krisehåndteringen. Under større kriser kræver beredskabet en centraliseret beslutningsproces, hvor der er én, som har ansvaret for et fungerende beredskab.

I vores nordiske nabolande har man skabt en beredskabstankegang, hvor man inddrager såvel hele befolkningen som den offentlige og private sektor. At udbrede beredskabstankegangen synes muligt netop nu på baggrund af den igangværende krise, hvor alle er indstillet på det, og hvor industriproduktion omlægges til produktion af alt fra masker til destilleri, der omstiller sig fra produktion af whisky til håndsprit.

En bedre udbredt beredskabstankegang og en revision af sektoransvaret baseret på en stabsfunktion placeret centralt f.eks. i Statsministeriet vil på sigt styrke det danske beredskab markant.

Noter

- [1] Beredskabsstyrelsen. *Krisestyring i Danmark*. Marts 2015.
<https://brs.dk/viden/publikationer/Documents/Krisestyring%20i%20Danmark.pdf>
- [2] Beredskabsstyrelsen: Fanebladet: "Helhedsorienteret beredskabsplanlægning"
(<https://brs.dk/planlaegning/helhed/Pages/Helhedsorienteretberedskabsplanlaegning.aspx> ,
downloaded 7/4-2020 kl. 07.51)
- [3] [https://www.dsb.no/globalassets/dokumenter/egenberedskap/brosjyrer-og-plakater-uten-
logo/dsb_beredskap_brosjyre_originalutvikling_engelsk_utenlogo_print_fogra39_nbb.pdf](https://www.dsb.no/globalassets/dokumenter/egenberedskap/brosjyrer-og-plakater-uten-logo/dsb_beredskap_brosjyre_originalutvikling_engelsk_utenlogo_print_fogra39_nbb.pdf)
- [4] [https://www.dinsakerhet.se/siteassets/dinsakerhet.se/broschyren-om-krisen-eller-kriget-
kommer/om-krisen-eller-kriget-kommer---engelska-2.pdf](https://www.dinsakerhet.se/siteassets/dinsakerhet.se/broschyren-om-krisen-eller-kriget-kommer/om-krisen-eller-kriget-kommer---engelska-2.pdf)
- [5] Ministry of the Interori Finland: "Preparedness is the key for the rescue services"
(<https://intermin.fi/en/rescue-services/preparedness> , downloaded den 7/4-2020 kl. 08.40)
- [6] Læs mere her: <https://www.se.nesa.fi> (downloaded 7/4-2020 kl. 08.11)
- [7] Egne oplevelser i Atlantsammenslutningen, hvor medarbejdere med forskellige tele-abonnement modtog SMS'en med op til 24 timers forskel.
- [8] Beredskabsstyrelsen. *Krisestyring i Danmark*. Marts 2015.
<https://brs.dk/viden/publikationer/Documents/Krisestyring%20i%20Danmark.pdf>
- [9] Retsinformation. *Bekendtgørelse af beredskabsloven*. 3 april 2017.
<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=188158>
- [10] Beredskabsstyrelsen. *Krisestyring i Danmark*. Marts 2015.
<https://brs.dk/viden/publikationer/Documents/Krise...>
- [11] Beredskabsstyrelsen. *Opgaver og organisationen*. u.å
<https://brs.dk/omstyrelsen/opgaver/Pages/Forside.aspx>
- [12] Beredskabsstyrelsen. *Retningslinjer for Krisestyring*. 2019
<https://brs.dk/viden/publikationer/Documents/Retningslinjer%20for%20Krisestyring.pdf>

Noter

[13] https://www.dsb.no/globalassets/dokumenter/egenberedskap/brosjyrer-og-plakater-utenlogo/dsb_beredskap_brosjyre_originalutvikling_engelsk_utenlogo_print_fogra39_nbb.pdf

[14] <https://www.dinsakerhet.se/siteassets/dinsakerhet.se/broschyren-om-krisen-eller-kriget-kommer/om-krisen-eller-kriget-kommer---engelska-2.pdf>

[15] Beredskabsstyrelsen. *Assistancer til indsatser i felten*. U.å.
https://brs.dk/beredskab/eksperter/kemisk_beredskab/assistancer/Pages/default.aspx

[16] Forsvaret. *Assistance til politiet*. 24 oktober 2019.
<https://www2.forsvaret.dk/opgaver/nationale/Pages/Assitancetilpolitiet.aspx>

[17] Sundhedsstyrelsen. *Beredskab for grænseoverskridende sundhedstrusler - det internationale Sundhedsregulativ (IHR)*. 21 oktober 2019.
https://www.sst.dk/da/Viden/Beredskab/Sundhedsberedskabet/Beredskab-for-graenseoverskridende-sundhedstrusler_-IHR

[18] Sundhedsstyrelsen. *Sundhedsberedskabet*. 21 oktober 2019.
<https://www.sst.dk/da/Viden/Beredskab/Sundhedsberedskabet>

[19] Beredskabsstyrelsen. *Krisestyring i Danmark*. Marts 2015.
<https://brs.dk/viden/publikationer/Documents/Krise...>

[20] Politi. *Den nationale operative stab (NOST)*. U.å. <https://politi.dk/samarbejde/den-nationale-operati...>

[21] Beredskabsstyrelsen. *Krisestyring i Danmark*. Marts 2015.
<https://brs.dk/viden/publikationer/Documents/Krise...>

[22] Sundhedsstyrelsen. *Vejledning til kommuner og regioner*. 21 oktober 2019.
<https://www.sst.dk/da/Viden/Beredskab/Sundhedsberedskabet/Vejledning-til-kommuner-og-regioner>

Noter

- [23] Sundhedsstyrelsen. *Psykosocial indsats ved beredskabshændelser*. 21 oktober 2019. <https://www.sst.dk/da/Viden/Beredskab/Sundhedsberedskabet/Psykosocial-indsats-ved-beredskabshaendelser>
- [24] Sundhedsstyrelsen. *Beredskab for pandemisk influenza, Del 1: National strategi og fagligt grundlag*. Januar 2013. <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2013/Publ2013/Beredskab-for-pandemisk-influenza-del-1,-d,-National-strategi-og-fagligt-grundlag.ashx?la=da&hash=2305CBE480C05DB1D70BA82E5C9E33C0945CA3AC>
- [25] Beredskabsstyrelsen. *Vejledning om det kommunale redningsberedskabs organisation mv.* Juni 2015. https://brs.dk/viden/publikationer/Documents/Vejledning_om_det_kommunale_redningsberedskabs_organisation_mv.pdf
- [26] Retsinformation. *Bekendtgørelse af beredskabsloven*. 3 april 2017. <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=188158>
- [27] Sundhedsstyrelsen. *Vejledning til kommuner og regioner*. 21 oktober 2019. <https://www.sst.dk/da/Viden/Beredskab/Sundhedsberedskabet/Vejledning-til-kommuner-og-regioner>
- [28] Forsvarsministeriet: "Et robust redningsberedskab. Nyhed den 20. december 2019" (<https://fmn.dk/nyheder/Pages/Et-robust-rednings-beredskab.aspx> downloaded den 15/4-2020 kl. 14.01)
- [29] Forsvarsministeriet: "Et robust redningsberedskab. Nyhed den 20. december 2019" (<https://fmn.dk/nyheder/Pages/Et-robust-rednings-beredskab.aspx> downloaded den 20/4-2020 kl. 22.01)
- [30] Beredskabsstyrelsen. *Præcisering af sektoransvaret for ministerier og styrelser*. 2006. https://brs.dk/planlaegning/helhed/Documents/NSR2006_sektoransvar.pdf
- [31] Beredskabsstyrelsen. *Præcisering af sektoransvaret for ministerier og styrelser*. 2006. https://brs.dk/planlaegning/helhed/Documents/NSR2006_sektoransvar.pdf
- [32] Beredskabsstyrelsen. *Vejledning om beredskabspolitik og beredskabsprogram*. Marts 2011. https://brs.dk/viden/publikationer/Documents/Vejledning_om_beredskabspolitik_og_beredskabsprogram.pdf
- [33] <https://beredskab.dk/borgerberedskabet/>

Noter

[34] Beredskabsforbundet. *Forbundets rolle i det danske redningsberedskab*. u.å.
<https://beredskab.dk/om-os/redningsberedskabet/>

[35] Beredskabsforbundet. *Kan du tage vare på dig selv og dine nærmeste? - det kan du som robust borger*. u.å. https://beredskab.dk/fileadmin/billeder/Robust_Borger/Robust_Borger_A5_folder.pdf

[36] Beredskabsforbundet. *Du kender de næste, der gerne vil tage ansvar*. u.å.
<https://beredskab.dk/borgerberedskabet/tag-det-foerste-skridt-tag-ansvar-det-er-nemt/>

[37] Beredskabsforbundet. *Vi skaber rammerne - så du kan tage ansvar*. u.å. <https://beredskab.dk/>

[38] Rigsrevisionen: *Beretning om statens planlægning og koordinering af beredskabet for større ulykker og katastrofer*. Statsrevisorernes bemærkning til beretningen. 24/4-2014.

<https://www.rigsrevisionen.dk/publikationer/2014/162013/statsrevisorernes-bemaerkning-til-beretningen/>

[39] Wammen, N. *Ministerredegørelse til statsrevisorernes beretning nr. 16/2013 om statens planlægning og koordinering af beredskabet for større ulykker og katastrofer*. 2 september 2014
<https://www.ft.dk/statsrevisor/20131/beretning/sb16/bilag/14/1395475/index.htm>

[40] Beredskabsstyrelsen: "Evaluering af KRISØV 2015" (København, 2016, s. 8).

[41] Beredskabsstyrelsen: "Evaluering af KRISØV 2015" (København, 2016, s. 8 ff.).

[42] Frivillig Beredskab: "Borgere kan sagtens hjælpe beredskabet – men vi glemmer at lære af det"
http://beredskab.digimag.dk/magazine_page/kan-borg...

[43] Retsinformation. *Bekendtgørelse af lov om Center for Cybersikkerhed*. 7 august 2019.
<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=209851#id1827b105-8c55-4a9e-b2f1-96dfd81839b2>

[44] Israel National Cyber Directorate. *Israel National Cyber Directorate*. U.å.
https://www.gov.il/en/departments/israel_national_cyber_directorate

[45] Beredskabsstyrelsen. *Fyrværkeriulykken i Kolding 2004*. november 2005.
https://brs.dk/viden/publikationer/Documents/Fyrvaerkeriulykken_Koldingrapport.pdf

Noter

- [46] Berlingske: "Første store hospital aflyser alle planlagte operationer" (<https://www.berlingske.dk/samfund/foerste-store-hospital-aflyser-alle-planlagte-operationer>, downloaded den 7/4-2020 kl. 11.53)
- [47] Jensen, M. S *Cyberresiliens, sektorprincip og ansvarsplacering - nordiske erfaringer*. Januar 2019. https://www.researchgate.net/publication/336038105_Cyberresiliens_sektorprincip_og_ansvarsplacering_-_nordiske_erfaringer
- [48] Larsen, P. *Corona-cirus: Nyt samarbejde om sikker lufttransport af smittede*. 25 marts 2020 <https://www.beredskabsinfo.dk/praehospital/corona-virus-nyt-samarbejde-om-sikker-lufttransport-af-smittede/>
- [49] Beredskabsstyrelsen. *Nationalt risikobillede 2017*. januar 2017.
- [50] KL: "COVID-19: Nyt samarbejde skal modvirke forsyningsproblemer med kritisk medicinsk udstyr" (<https://www.kl.dk/forsidenyheder/2020/marts/covid-19-nyt-samarbejde-skal-modvirke-forsyningsproblemer-med-kritisk-medicinsk-udstyr/> downloaded den 8. april kl. 08.02)
- [51] Lægemiddelstyrelsen. *Covid19 og produktion af værnemidler: Lægemiddelstyrelsen og danske virksomheder i samarbejde*. 23 marts 2020. <https://laegemiddelstyrelsen.dk/da/nyheder/2020/covid19-og-produktion-af-vaernemidler-laegemiddelstyrelsen-og-danske-virksomheder-i-samarbejde/#>
- [52] Altinget: "For coronakrisens altmuligmænd er indholdet af krisen underordnet, processerne er velkendte"
- [53] Sundhedsstyrelsen: "Retningslinjer for håndtering af COVID-19 i sundhedsvæsenet. Udsendt d. 1. april 2020" (https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2020/Corona/Retningslinjer-marts/Retningslinje_sundhedsvaesen_COVID-19_12_03_20.ashx?la=da&hash=5D9780785B76216F12BE11BDAA79126F502D5B7F , downloaded den 8/4-2020 kl. 08.28)
- [54] Rigsrevisionen: "Rigsrevisionens beretning om forebyggelse af hospitalsinfektioner afgivet til Folketinget med Statsrevisorernes bemærkninger." (København, 2017)
- [55] Ekstra Bladet Live blog om Folketingets spørgetid (<https://ekstrabladet.dk/eblive/corona/>) (downloaded den 21/4-2020 kl. 13.46)
- [56] H.C. Hansen.. *L 2 Lov om det civile beredskab*. 23 december 1959. <https://www.folketingstidende.dk/samling/19591/lovforslag/L2/index.htm>

Forfatterne

Rikke Bondesen

Rikke er praktikant i Atlantsammenslutningen og Stud. KatRisk. Hun har fokus på beredskabsplanlægning i Danmark samt beredskabsinformation til befolkningen.

Lars Bangert Struwe

Lars er generalsekretær i Atlantsammenslutningen. Lars har arbejdet med strategi og sikkerhedspolitik i bl.a. Forsvarsministeriet, Center for Militære Studier og Forsvarskommandoen. Han har en ph.d. i historie og er cand. mag. i historie og statskundskab. Lars har bl.a. været Bedriftsværnschef i Rigsarkivet.

Atlant Brief redigeres af Lars Bangert Struwe og gennemgår peer review inden publicering.

Atlantsammenslutningen

Atlantsammenslutningen er en sikkerhedspolitisk tænketank, der med en forskningstilgang har til opgave at oplyse danskerne om sikkerheds-, forsvars- og udenrigspolitik.

Atlantsammenslutningen har i snart 70 år lagt stor vægt på det internationale samarbejde, det transatlantiske forhold og NATO.

Atlantsammenslutningen støttes af en årlig finanslovsbevilling via Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet.

*Atlantsammenslutningen
Roskildevej 28A
2000 Frederiksberg C
Tlf. 3059 1944
Mail: atlant@atlant.dk*

Læs mere på www.atlant.dk